

FAMILIA NOBILIARĂ VUCHETICH DE BRINYE ȘI CENEI

Sașa Iașin*

Cuvinte cheie: croați, Vuchetich, nobilime în Banat.
Keywords: Croatians, Vuchetich, nobility in Banat.

The family Vuchetich nobles of Brinye and Ceney (Abstract)

Historical research of the noble families of the Habsburg Empire occupies an important place in the concerns of the researchers interested in the social elites. The approach, as interesting, as necessary, is meant to contextualize and provide important data on the involvement of the nobility in the social, political and ecclesiastical life of the Empire. To fully understand the asset of nobility for the multicultural, multiethnic and multireligious space of the Banat region, it is necessary to present all the noble families, regardless of their ethnic and religious affiliation. In this context, the presentation of the family Vuchetich nobles of Brinye and Ceney can bring clarification also on the establishment of the Croatian families in the region of Banat, as well as on the role played by this family in the noble elites of the time.

Istoriografia croată afirmă unanim că numele familiei se trage de la un strămoș pe numele Vuk (Lup), la care s-au adăugat cu timpul mai multe grafieri **Vlk, Vlkota, Vukota, Vucheta, Vuche, Wutschetisch, Vucetich, Vuczetich, Vučetić și Vuchetich**. În secolul al XVI-lea familia a fost consemnată sub numele **Wchetich**, în secolul al XVIII-lea **Vucetich și Vuczetich**, pe parcursul secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea **Wuchetich**, iar în secolul al XX-lea s-a încetățenit numele **Vuchetich** sau **Vučetić**. Această familie, prin diferite alianțe matrimoniale, este în strânsă legătură cu mai multe familii aristocrate precum: baronul Rauch od Nyék-a, baronul Sedesz, baronul Vukasovi, familiile von Adelsfeld, de Morelli, von Cäesar, Klobučarić, Duimovich de Erenhein, Dávid de Turocz Szent Peter și Isztebnye, Szallopek de Csallopeka, Berkovich de Berkišina, Miksich de Also Lukavec, Matanović, Milić, Zlatarić, Crnogorchevich, Herakovich, Holosy, Pozojević, Uzbašić etc.

Originile familiei

Familia nobiliară Vuchetich este una dintre cele mai vechi familii croate care își are rădăcinile încă în secolul al XIV-lea. Familia s-a stabilit inițial în Herțegovina de sud-est, în jurul localităților Bileća și Gorazde, când a fost amintit nobilul *Tvrko Vuchetich*. Acesta a fost mandatarul reginei bosniace Jelena Gruba, iar în numele ei a poșit la data

de 2 februarie 1398 la Ragusa pentru a primi renta datorată de raguseni pentru folosința domeniilor de la Dmitrovgrad și Ston. Evenimentele istorice care s-au succedat cu repeziciune, mai ales după fatidica bătălie din anul 1389, au permis turcilor să avanseze și mai mult înspre Europa, chiar să cucerească Bosnia, fapt care a impus migrația mai multor familii nobiliare în Regatul Ungar. La data de 25 martie 1475 este amintit *Pribislav Vuchetic*, nobil din Bosnia, care a redactat un testament în privința modului de moștenire a averilor deținute. Pribislav este amintit că a deținut funcția de comandant al lăncierilor bosniaci și a fost unul dintre consilierii regelui bosniac Stjepan Vukčić Kosača, precum și diplomat la curtea venețiană. Pribislav a fost înmormântat la Padova, iar testamentul se află în Arhivele venețiene¹. Exemplele mai sus menționate sugerează că familia ar fi originară din Bosnia, iar perioada în care familia a migrat spre Croația poate fi pusă pe seama ocupării Herțegovinei de către turci din anul 1482. Unele izvoare istoriografice menționează că familia a emigrat în anul 1551 în jurul localității Brinje, cantonul Lika-Senj, Croația. Din acea perioadă sunt amintiți Đuro Vuchetich care ar fi participat la asasinarea marelui vizir Mehmed pașa

* Episcopia Ortodoxă Sârbă de Timișoara, Piața Unirii nr. 4; e-mail: isidora_iasin@yahoo.com.

¹ Enver Ljubović, *Brinjska i senjska plemenita obitelj Vučetić – Vuchetich*, Senj, zbornik, nr. 32, (2005), 78.

Sokollu din data de 11 octombrie 1579 și Pribislav Vuchetich care a trăit în Veneția. În noua localitate de baștină confirmarea titlului nobiliar avea să vină după aproape un secol. Primul a fost împăratul Ferdinand al III-lea, care a recunoscut voievodului de Brinje, Pavle Vuchetich la data de 29 aprilie 1652, titlul nobiliar, ca urmare a serviciilor aduse în diferite operațiuni militare, stabilind totodată un nou blazon nobiliar. De asemenea s-a păstrat și un document prin care voievodului și cneazului de Brinje, Pavle Vuchetich i s-a aprobat ca în cetatea Brinje să-și păstreze lucrurile personale. Documentul a fost scris de baronul Habenstein în anul 1651 la Senj. Împăratul Leopold I recunoștea lui Lovra și Mihael Vuchetich titlul nobiliar printr-o diplomă dată la 14 iulie 1698, stabilind ca domeniile Brinje, Drenovac, Verbova Lokva, Križevačka Glavica, Veliki Kret, Stajnička draga, Brezovo polje, Lipica și Letinac să intre în proprietatea acestora. Titlul nobiliar și domeniile au fost donate de împărat lui Pavle și copiilor acestuia Juraj, Vuk, Petar și Filomena, iar aceste domenii au fost lărgite mai ales de nepoții lui Pavle, Lovra și Mihailo Vuchetich².

Mai mulți dintre membrii familiei Vuchetich au îmbrățișat cariera militară, unii chiar pierzându-și viața pe câmpurile de luptă. Mileta Vuchetich a murit în bătălia de la Malborghetto Valburna din anul 1809, sub comanda lui Friedrich Hensel. Căpitanul Marko Vuchetich a murit în bătălia de la Cetinje din anul 1790, iar căpitanul de cavalerie Ilia Vuchetich a murit într-o bătălie împotriva turcilor în anul 1778. Căpitanul Nikola Vuchetich a murit în bătălia de la Lonato în anul 1796, iar căpitanul Djuro și maiorul Nikola Vuchetich au murit pe câmpurile de luptă din Italia în anul 1805. Alți membri au fost renumiți teologi, cum este cazul canonicului Stevo Vuchetich, care între anii 1722 și 1732 a adus contribuții însemnate pentru dezvoltarea seminarului teologic Pazmanianum din Viena. Una dintre cele mai însemnate izvoare documentare privind istoria acestei familii o constituie manuscrisul redactat de Šandor Vuchetich în anul 1921, care se păstrează în original la membrii familiei. Arborele genealogic al familiei, consemnat de Šandor, cuprinde 13 generații, în jur de 600 de persoane, care au trăit într-un interval de timp de circa 260 de ani³. Šandor Vuchetich la redactarea arborelui genealogic s-a bazat pe o istorie anterioară

redactată în anul 1873. Potrivit acestui document primul consemnat a fost Pribislav Vucetich și cei șase copii ai săi: Raphaelus, Georgius, Catharina, Barbara, Ana și Paulus. Apoi sunt amintiți copiii lui Paulus: Georgius, Petrus, Philumenus Wolfgang și Stephanus. Din această familie au fost: 14 prelați, 200 de ofițeri (1 mareșal, 3 generali, 1 maior, 1 căpitan, 4 grenadieri, 7 locotenenți majori, 3 locotenenți și 3 cadeți). Dintre cei care au slujit în armată, în perioada 1796 – 1813 au murit 22 de ofițeri, iar în perioada 1914–1918, 17 membri ai acestei familii⁴.

Familia Vuchetich în Banat

În secolul al XVII-lea granița dintre Bosnia și Croația a devenit instabilă, iar mai multe acțiuni militare au afectat liniștea populației. La începutul lunii noiembrie 1630, împăratul a promulgat *Statutele valahilor* (Statuta Valachorum), care urmau să reglementeze statutul valahilor care au migrat din părțile deținute de otomani pe teritoriile Croației. Chiar dacă turcii au fost înfrânți la Viena în anul 1683, iar o mare parte a Croației a fost eliberată de sub otomani, a fost necesară organizarea graniței militare în Banat și Slavonia. În anul 1737 statutele valahilor au fost abrogate pe motivul unor reorganizări a confiniului militar. Au fost desființate căpitaniile și voievodatele în Croația, iar întreg confiniul militar al Slavoniei a fost reorganizat. În acest confiniu militar a intrat și teritoriul din jurul localității Brinje, iar familia Vuchetich a pierdut o parte însemnată din domenii. Pentru a fi despăgubiți pentru pierderea domeniilor, administrația imperială a decis ca unele părți din domeniile de la Cenei și Checea să revină acestei familii, precum și altor familii croate, care s-au stabilit în Banat. Astfel mai mulți membri ai acestei familii s-au mutat la Cenei în jurul anului 1820, luând titlul *de Brinje și Cseney*. Membrii familiei Vuchetich au fost înalți demnitari, membri ai clerului romano-catolic sau diferiți dregători, care au slujit cu vrednicie coroana austriacă, ocupând funcții înalte în ierarhia bisericii, a armatei și a administrației.

Dr. Pavle Vuchetich, s-a născut în anul 1718. A fost un important cleric romano-catolic și scriitor. A ocupat funcția de prepozit de Cazman și canonic de Križevo. A murit în anul 1771⁵.

Dr. Nikola Vuchetich de Brinje și Csene, s-a născut la Stajnica, Brinje în anul 1743. A deținut

² Hrvoje Salopek, *Rodovi ogulinsko-modruške udoline*, Centar za kulturu, Ogulin, Hrvatska Matica iseljenika, Plitvička jezera (1999), 303.

³ Enver Ljubović, *Brinjska i senjska plemenita obitelj Vučetić – Vuchetich*, Senj, zbornik, nr. 32, (2005), 80.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Ive Bašić, *Rodoslovlje Vučetića iz Vira*, Općina Vir, Vir (2004), 28–42.

funcția de capelan și protonotar apostolic la Viena, fiind în același timp diplomat și scriitor. A fost confidentul împărătesei Maria Theresia, fiind unul dintre cei mai res-

pectați clerici la curtea vieneză. După ce familia Vuchetich a pierdut unele domenii din Brinje, Nikola a intervenit pe lângă împărăteasa Maria Theresia pentru ca familiei să-i fie cedate mai multe domenii la Csenei, iar pentru unul dintre nepoții săi, Mathias Ladislau, a obținut o bursă regală pentru a-și aprofunda studiile în Drept⁶.

Dr. Mathias (Mate) Ladislau Vuchetich de Brinje și Csenei s-a născut în anul 1769 la Brinje. Tatăl său Ilia a fost căpitan de cavalerie și a murit într-un război cu turcii, iar mama sa Marica, născută Kalanja, a fost originară din Krmpota. Deoarece a rămas orfan, a fost crescut de unchiul său Nikola, care a reușit pentru Mathias să obțină o bursă de studii. După finalizarea gimnaziului la Vacz, a studiat filosofia la Academia regală de la Trnava, iar dreptul la Bratislava, Viena și Pesta. În anul 1790 a obținut titlul de doctor în Drept la Viena și pentru un timp a fost rectorul catedrei de Drept de la Oradea și Kosice. Din anul 1808 a fost numit profesor de Drept la Pesta, unde a predat Dreptul roman, civil și penal. A ocupat și funcția de rector al Facultății de Drept din Buda și a Universității Pazmany Peter. A lăsat în urma sa mai multe studii din domeniul dreptului penal. După o scurtă și anevoioasă boală, a murit la data de 22 octombrie 1824, fiind înmormântat la Budapesta⁷.

Dr. Stjepan Vuchetich, fiul lui Matias și Matilda, născută Vuchetich, s-a născut la data de 29 octombrie 1836 la Cenei, jud. Timiș. După moartea prematură a mamei sale, Stjepan a urmat studiile la Timișoara, Arad și Bechicerecul Mare. Episcopul de Cenad, văzând înclinațiile sale teologice l-a îndrumat spre studiul teologiei la seminarul Pazmanianum din Viena. După absolvirea seminarului și obținerea doctoratului în teologie, s-a întors în episcopia de Cenad, fiind numit capelan la Caransebeș. La scurt timp însă, a fost numit profesor de matematică și fizică la Liceul

piarist din Timișoara și președintele consistoriului episcopal, fiind ales în anul 1868 cu o mare majoritate de voturi delegat din partea episcopiei de Cenad la congresul catolic. Contracandidatul său la acea vreme a fost Josip Mihalović, care urma să ocupe funcția de cardinal de Zagreb, ceea ce dovedește în plus, respectul de care s-a bucurat Stjepan în Banat. În următorii trei ani a fost ales deputat din partea plasei Jimbolia, pentru a fi prezent la lucrările parlamentului ungar, ceea ce va reprezenta începutul vieții sale politice. A fost un apropiat și susținător al contelui Andrassy și a baronului Eötvös, care ocupa funcția de ministru al învățământului. La recomandarea celor doi, cardinalul Josip Mihalović l-a numit canonic a latere la Zagreb, devenind astfel al treilea canonic din familia Vuchetich. Venind în Croația s-a dedicat de asemenea vieții politice, fiind unul dintre adepții partidului unionist, în contextul revizuirii înțelegerii croato-ungare, fiind adeptul respectării drepturilor garantate. Prin abilitățile sale de mediator, dar și de aprig susținător al drepturilor garantate în înțelegerea mai sus amintită, a tipărit o broșură cu denumirea „Na čemu smo?”, care reprezenta la acea vreme una dintre cele mai importante scrieri politice în rândul croaților. Poziția sa intransigentă față de respectarea înțelegerii, dar mai ales opoziția sa față de banul Levin Rauch, nu a rămas fără urmări. În scurt timp a pierdut funcția de canonic și a fost numit profesor de teologie la Zagreb. În această calitate a devenit unul dintre membrii corespondenți ai revistei maghiare „Reforme”, iar renumele său de doctor în teologie i-a adus respectul cuvenit, fiindu-i încredințate cele mai delicate probleme ale capitlului din Zagreb. Stjepan a fost unul dintre cei mai înflăcărați adepți ai prieteniei croato-ungare, rămânând fidel rânduielilor Bisericii Catolice, dar și un adept al ideilor liberale. Ca om politic, a fost deputatul orașelor Turopolje, Varaždinske-Toplice, Ogulin și Koprivnica, fiind unul dintre adepții banului Ivan Mažuranić. Deseori a vorbit despre disciplina în rândul clerului, iar între anii 1875 și 1876 s-a opus proiectului lui Mrazović în ceea ce privește fundația „Kutjevo”, dar și ca apărător al autonomiei provinciei Turopolje. Pe lângă activitatea de om politic și eclesiastic, a fost un însemnat filantrop, militând pentru educația tinerilor proveniți mai ales din familii cu posibilități materiale reduse.

La data de 29 octombrie 1891 Stjepan și-a serbat a cincizeci și cincea aniversare și al treizecilea an în slujba Bisericii, ocazie cu care majoritatea familiei Vuchetich a fost prezentă la Zagreb, momentul fiind imortalizat printr-o fotografie cu cei 27 de

⁶ Stjepna Krpan, *Vila Velebita*, Zagreb (1997), p. 4; Tomas Vučetić, *Životopis Nikole pl. Vucheticha, dvorskog kapelana apostolskog protonotara, diplomate i pisca*, Zagreb (1830).

⁷ Ivan Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg (1873), 137.

membri ai familiei nobiliare Vuchetich. A murit la Cărpiniș (Timiș) la data de 15 ianuarie 1894 și a fost înmormântat la Zagreb⁸.

Aleksandar Sandor Vuchetich de Brinje și Cseney s-a născut la Cenei în anul 1854. A absolvit gimnaziul la Timișoara, iar Dreptul la Budapesta și Zagreb. A deținut funcția de rector al Universității din Zagreb, iar după un scurt timp s-a dedicat avocaturii. Aleksandar a deținut cea mai mare parte din domeniile de la Cenei. În anul 1888 a fost numit șeful poștei și a telegrafului din Croația, iar în anul 1899 a fost detașat pe același post la Timișoara. În Croația a introdus serviciul poștal care deservea localitățile Gospić, Osik, Perušić, Lešće, Otočac, Brlog, Žuta Lokva, Brinje, Jezerana, Josipdola și Ogulina, fiind totodată singura legătură a provinciei Lika cu celelalte provincii. De asemenea, au fost construite mai multe sedii ale poștei: în anul 1892 poșta din Zagreb, iar în anul 1897 Palatul poștei din Zemun. În același timp a fost un promotor al turismului prin Croația, înființând în anul 1890 *Društvo za uređenje i poljepšavanje Plitvičkih jezera* (Societatea pentru înfrumusețarea Lacurilor Plitvice). Această funcție a deținut-o până în anul 1906 când a fost numit comite al comitatului de Zagreb și al orașelor Sisak, Karlovac și Petrinje. După pensionare a trăit pe domeniile deținute în jurul Lacurilor Plitvice și pe domeniul Martijanec, situat între Varaždin și Ludbreg, unde a și murit în anul 1928 și a fost înmormântat în cimitirul din localitate.

Stjepan Stipe Vuchetich de Brinje și Cseney, cunoscut drept pop Stipe, s-a născut la data de 8 noiembrie 1873 la Brinje. A absolvit gimnaziul la Zagreb și teologia la Senj și a fost hirotonit preot

⁸ Dr. Ilija Šutalo, *Croatians in Australia. Pioneers, settlers and their descendants*, Australia (2004), 258; Zlatko Matijević, *Stranka prava (frankovci) u doba vladavine Narodnoga vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba (listopad – prosinac 1918.)*, ČSP, br. 3/2008, Zagreb, 1107; Stjepna Krpan, *Vila Velebita*, Zagreb (1997), 4.

în anul 1896. A fost preot la Jelenje, Pazarište, Bilaj și Ledenice. Între anii 1911 – 1918 a fost deputat al soborului național croat, iar în anul 1910 a candidat pentru funcția de deputat al orașului Perušić, fiind apreciat de majoritatea locuitorilor din jurul localităților Lika, Gacka și Krbava. A fost autorul unei interesante lucrări polemico-istorice sub numele *Sveti Stjepan kralj ugarski nije zaštitnik Kraljevine Hrvatske* (Sfântul Ștefan regele Ungariei nu este apărătorul Regatului Croat), care a fost tipărită în anul 1910. Din cauza convingerilor politice a fost încarcerat la închisoarea din Sremska Mitrovica, iar din anul 1941 a fost numit vicar al forțelor armate croate. A murit în anul 1945 la Zagreb și a fost înmormântat la cimitirul Mirogoj din Zagreb⁹.

Dr. Vuk Vuchetich de Brinje și Cseney, fiul lui Aleksandar și al Jelenej, născută Davić de Turocz Szent Peter și Isztebnye, s-a născut în anul 1885 la Budapesta. A fost căsătorit cu baroneasa Elisabeta Rauch de Nyek. În timpul Primului Război Mondial a ocupat funcția de deputat al localităților Crikvenica și Osijek, iar apoi între anii 1914 și 1915, având rangul de locotenent, a participat la operațiunile militare ca membru al companiei a X-a de cavalerie obținând aprecieri mai ales după bătălia de la Limanove, unde a reușit să înfrângă o puternică armată rusească. După terminarea războiului a ocupat funcții diplomatice în mai multe țări, iar în anul 1941 a fost numit consul general la Praga. A deținut domeniile de la Martijanec, în comitatul Varazdin și Borl, în Slovenia, care au fost naționalizate după al Doilea Război Mondial. A emigrat în Germania și a trăit la München. Fiul acestuia, Branimir, născut în anul 1942 la Đakovo, a practicat avocatura, iar după ce a emigrat în Germania la Wisbaden a început să se ocupe de tenisul profesionist. Ocazional locuiește la Zagreb unde se află și o mare parte din arhiva familiei.

Jure Vuchetich s-a născut în anul 1778 la Brinje, Lika – Senj (Croația). A fost căsătorit cu Terezia Tertz, cu care a avut doi copii, Sandor și Emilia. A murit în anul 1843.

Sandor Vuchetich, fiul lui Jure și al Tereziei, s-a născut în anul 1828 la Csengey, Aszod. A fost căsătorit cu Etelka Holosy, cu care a avut șase copii:

⁹ Mitja Velikonja, *Religious separation and political intolerance in Bosnia Herzegovina, USA* (2003), 174; *Rezultat izbora, Hrvatska riječ*, 20. prosinca 1911, Šibenik, str. 1; *Saborisanje u Zagrebu, Hrvatska riječ*, Šibenik, 17. siječnja (1912), 1; Zlatko Matijević, *Stranka prava (frankovci) u doba vladavine Narodnoga vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba (listopad – prosinac 1918.)*, ČSP, br. 3/2008, Zagreb, 1107.

Arpad, Ilona, Reza, Dora, Etelka și Emilia. A murit în anul 1895 la Nagybecskerek.

Arpad Vuchetich, fiul lui Sandor și al Etelkái Holosy, s-a născut în anul 1858. A fost căsătorit cu Frida Bayer, cu care a avut trei copii: Sarika, Margit și Sandor Istvan.

Sarika Vuchetich, fiica lui Arpad și a Friedei Bayer, s-a născut la data de 12 noiembrie 1892.

Margit Vuchetich, fiica lui Arpad și a Friedei Bayer, s-a născut la data de 1 decembrie 1899.

Sandor Istvan Vuchetich s-a născut la data de 17 august 1902. A murit la data de 10 august 1903.

Ilona Vuchetich, fiica lui Sandor și a Etelkái Holosy, s-a născut în jurul anului 1860. A fost căsătorită cu Kaszanyi Sandorvić.

Reza Vuchetich, fiul lui Sandor și al Etelkái Holosy, s-a născut în jurul anului 1860.

Dora Vuchetich, fiica lui Sandor și a Etelkái Holosy, s-a născut în jurul anului 1860.

Etelka Vuchetich, fiica lui Sandor și a Etelkái Holosy, s-a născut în jurul anului 1865.

Emilia Vuchetich, fiica lui Sandor și a Etelkái Holosy, s-a născut în jurul anului 1865.

Emilia Vuchetich, fiica lui Jure și a Tereziei, s-a născut în anul 1836. A fost căsătorită cu Lajos Ambrozy. A murit în anul 1906.

Domeniile din Banat

După eliberarea de sub încorsetările asediului din anul 1683, administrația vieneză a putut lua în calcul eliberarea teritoriilor ocupate de otomani. Astfel, în anul 1687 au fost eliberate mai multe părți din Croația, iar după bătălia de la Mohacs din data de 18 august 1687, imperialii austrieci au întreprins mai multe campanii militare, culminând cu bătăliile de la

Szenta din anul 1697. După semnarea păcii de la Karlowitz din anul 1699 a urmat o perioadă de acalmie și liniște pentru ofițerii din familia Vuchetich care au reușit să se mențină pe domeniile deținute din Lika. Noile operațiuni militare îndreptate împotriva otomanilor începând cu anul 1736, au contribuit ca tânăra și energica împărăteasă Maria Teresia (1740–1780) să înființeze confiniul militar în Croația. În aceste condiții administrația imperială a decis ca toate familiile nobiliare care doreau să emigreze din aceste teritorii, să fie despăgubite pentru domeniile din componența acestor confinii¹⁰. În aceste condiții, în anul 1820 familia Vuchetich a primit domeniul în compensare la Cenei, în comitatul Torontal, unde Miklos a primit confirmarea titlului nobiliar în anul 1863¹¹. Domeniul oferit familiei Vuchetich număra în jur de 18.000 de jugăre din care 7.000 de jugăre pământ arabil. Cealaltă parte a familiei Vuchetich a rămas pe domeniile deținute din Brinje, respectând legile aplicabile în confiniile militare¹².

Planul cadastral al domeniilor familiei Vuchetich din Cenei în anul 1818 (Plan von dem eigentheliten aequivalent der adelichen von Wuchetichischen Gründen in den Überländern des Cseneyer Terrain E 148 1818:1 (S 11 Kamarai térképek (1747–1882); S Kormányhatósági fondokból kiemelt térképek (17. sz.–20. sz.); S – Térképtár)¹³

¹⁰ Aloiz Vetze, *Österreichs Thermopylen*, Wien und Leipzig (1909), 73.

¹¹ Nagy Ivan, *Magyarország családai*, Pest (1865), 276.

¹² Aloiz Vetze, *op.cit.*, 87.

¹³ https://hungaricana.hu/en/search/results/?list = eyJxdWVyeSI6ICJ2dWN0ZXRpY2gifQ&per_page = 20.

Amplasarea domeniilor familiei Vuchetich în prima jumătate a secolului al XIX-lea

Amplasarea domeniilor familiei Vuchetich în a doua jumătate a secolului al XIX-lea

Concomitent cu împrăștierea funciara drept compensare pentru domeniile pierdute, administrația imperială a promis și despăgubiri pentru alte bunuri mobile. Din cauza războaielor napoleoniene și otomane administrația nu a putut să

răspundă favorabil cererilor de despăguire, fapt ce a produs nemulțumire în rândul familiei Vuchetich. Astfel, migrarea unei părți a familiei Vuchetich la Cenei a fost precedată de o dispută juridică timp de 60 de ani între administrația imperială și familie. Arhitecții administrației austriece au elaborat chiar un plan al domeniului oferit și al locuințelor care aveau să se construiască pe domeniul de la Cenei. Fiecare casă a fost dotată cu un jugăr de pământ, iar pe lângă casă, și cu alte anexe gospodărești. Au fost proiectate în total 21 de case pentru tot atâtea familii. Au fost strămutate astfel 3 familii din Stajnica¹⁴, 7 din Lipice¹⁵ și 11 din Brinje¹⁶. Dintre aceste familii 16 au rămas la Cenei, iar alte 5 s-au întors la Brinje. În sânul familiei Vuchetich au rămas povești cutremurătoare referitor la despărțirile pricinuite de aceste colonizări. Cu toate acestea, cei ajunși la Cenei s-au acomodat imediat în noul anturaj. Familiile Vuchetich care au rămas să trăiască în Cenei, provin în marea majoritate din ramura familiei de Brinje, care a emigrat în totalitate în Cenei în jurul anului 1820¹⁷.

Cercetând hărțile cadastrale, amplasamentul pe care membrii familiilor Vuchetich și-au construit casele s-a aflat la nord-vest de vechea vatră a comunei Cenei. Astfel, pe lângă vechiul Cenei Sârbesc, din care astăzi se păstrează denumirea de Strada sârbească, a luat ființă Ceneiul Croat, din care astăzi se păstrează denumirea de Strada croată. Prin unirea celor două localități, în anul 1910 a luat ființă actuala comună Cenei. Majoritatea acestor familii au avut case construite în partea de nord-vest a satului, iar descendenții

¹⁴ Anna Vuchetich, Pavitza Vuchetich, Jure Vuchetich.

¹⁵ Tomitza Vuchetich, Ivan Vuchetich, Marko Vuchetich, Petar Vuchetich, Philip Vuchetich, Pavitza Vuchetich, Josa Vuchetich.

¹⁶ Tomas Vuchetich, Georg Vuchetich, Julianna Vuchetics, Tomitza Vuchetich, Anna Vuchetich, Joza Vuchetich, Marko Vuchetich, Anna Vuchetich, Thomas Vuchetich, Mathias Vuchetich.

¹⁷ Ivan Bojničić, *Series nobilium*, Zagreb (1896), 41.

Casa lui Jozsef Vuchetich în anul 1945 – detaliu pe o carte poștală

acestor familii au ocupat cu timpul și alte părți din Cenei.

Pe lângă domeniile funciare, concretizate din locuințe, familia a deținut și importante domenii funciare, care astăzi se pot localiza la sud-vest de localitatea Cenei. Hărțile cadastrale vorbesc despre *odăile* familiei Vuchetich, amplasate pe domeniile deținute, care aveau menirea de a deservi feluritele trebuințe la efectuarea lucrărilor agricole, de la depozitarea bunurilor și a utilajelor, până la a asigura locuința personalului care deservea aceste domenii¹⁸. *Odaia lui Vuchetich*, precedată de *Odaia lui Lajka*, se aflau situate la vest de drumul Cenei Uivar, în dreptul toponimului *Ganoș*.

Heraldică

Heraldica a consemnat patru emisii de blazon nobiliar ale familiei Vuchetich. Primul este din anul 1475 care a aparținut lui Pribislav Vuchetich, care astăzi se află în proprietatea lui Feodor Vuchetich din Zagreb. Blazonul este atașat testamentului lui Pribislav. Al doilea însemn nobiliar al familiei a aparținut lui Radman Vuchetich. Radman Vuchetich a primit de la împăratul Maximilian al II-lea la Viena la data de 5 august 1569 titlul

de nobil austriac și blazon, care cu unele detalii se deosebește de celelalte blazoane ale familiei. Radman a migrat în Brinje din Goražde în jurul anului 1482 și reprezintă o altă ramură a familiei. Spre deosebire de celelalte blazoane,

însemnul nobiliar a lui Radman are inserat pe un scut un leu pasant cu coada bifurcată, iar în mâna stângă ține o sabie încovoiată, ridicată ostentativ. Același motiv se află și deasupra coifului militar. Împăratul Ferdinand al III-lea, recunoscând meritele militare ale lui Pavle (Pavao) Vuchetich, voievod și cneaz de Brinje, a emis la data de 29 aprilie 1652 diploma imperială prin care recunoștea acestuia titlul nobiliar, fiind consemnat în diploma regală și noul însemn heraldic al familiei. Blazonul a fost conferit lui Pavle, mamei sale Magdalena, soției Katarina și copiilor Juraj, Vuk, Petar și Filomena. Acest blazon conține un scut militar de culoarea roșie pe un fundal auriu pe care se află alt scut roșu așezat peste două săbii încrucișate, pe care se

¹⁸ În anul 1836 domeniul familiei a fost suplimentat cu 73 de jugare. (Fenyés Elek, *Magyar országnak*, Pest, (1839), 385).

afă scrisă deviza familiei ET PEDES ET EQUES. Deasupra scutului se află un coif militar deasupra căruia se ridică un leu aurit cu un buzdugan aurit în mână. Scutul este decorat cu lambrechini de culoarea albastru auriu și roșu argintiu. Analizând însemnele nobiliare ale timpului, putem deduce că acest blazon se deosebește de celelalte prin faptul că deviza este inserată în interiorul scutului militar și nu dedesubt, cum este cazul la majoritatea însemnelor heraldice. Deviza blazonului conduce la concluzia că Pavle Vuchetich a adus contribuții însemnate în războaiele Austriei, cel mai probabil în războiul de treizeci de ani între Uniunea Protestantă și Liga Catolică (1618–1648), când au fost angrenate însemnate trupe de călăreți croați de partea Ligii Catolice. Însemnele heraldice ale familiei din secolele al XV-lea și al XVI-lea încă nu au introduse scutul cu deviza blazonului, cum de altfel se regăsește pe blazon începând din anul 1652. Însă cu siguranță săbiile încrucișate și leul așezat într-o coroană aurită care se află deasupra coifului militar, cu buzdugan aurit, sunt elementele comune al tuturor variantelor însemnului heraldic al familiei Vuchetich, ceea ce încă o dată confirmă activitatea și meritele militare ale familiei, precum și loialitatea față de coroana imperială. În anul 1753 a fost emis ultimul blazon al familiei.

Concluzii

Tratarea unui subiect vast, cum este cel al elitelor sociale, se dovedește a fi o necesitate pentru înțelegerea mai bună și contextualizarea istorică a evenimentelor care s-au petrecut în trecut. De aceea se poate constata cu bucurie orice demers menit să scoată la lumină adevărul istoric despre fenomenul nobiliar, dar mai ales de a arăta importanța anumitor familii nobiliare în dezvoltarea culturii și a societății bănățene. Familia Vuchetich de Brinye și Cenei, prin relațiile sale politice, militare, eclesiastice și sociale, a fost una dintre punctele de legătură între Banat și Europa Occidentală. La sfârșitul Primului Război Mondial în comuna Cenei au trăit familiile lui Jozsef, Ferdinand și Karl Vuchetich. Aceștia au emigrat între anii 1948–1951 în Germania, iar astăzi locuiesc doar două familii Vuchetich: frații Șteva, născut în anul 1961 și Radoica, născut în anul 1970, fiii lui Giura Vuchetich. După Primul Război Mondial din localitatea Cenei au emigrat 9 membri ai familiei Vuchetich în SUA (Detroit, Chicago). Având în vedere numărul mare al descendenților acestei familii, se impune studierea atentă și multidisciplinară, pentru a prezenta în mod obiectiv dezvoltarea

și starea actuală a descendenților acestei familii în special, dar și a tuturor familiilor nobiliare în general.

BIBLIOGRAFIE

- Enver Ljubović, *Brinjska i senjska plemenita obitelj Vučetić – Vuchetich*, Senj, zbornik, nr. 32, (2005);
 Hrvoje Salopek, *Rodovi ogulinsko-modruške udoline*, Centar za kulturu, Ogulin, Hrvatska Matica iseljenika, Plitvička jezera, (1999);
 Ive Bašić, *Rodoslovlje Vučetića iz Vira*, Općina Vir, Vir (2004);
 Stjepna Krpan, *Vila Velebita*, Zagreb (1997);
 Tomas Vučetić, *Životopis Nikole pl. Vucheticha, dvorskog kapelana apostolskog protonotara, diplomate i pisca*, Zagreb (1830);
 Ivan Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg (1873);
 Dr. Ilija Šutalo, *Croatians in Australia. Pioneers, settlers and their descendants*, Australia (2004);
 Zlatko Matijević, *Stranka prava (frankovci) u doba vladavine Narodnoga vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba (listopad – prosinac 1918.)*, ČSP, br. 3/2008, Zagreb;
 Mitja Velikonja, *Religious separation and political intolerance in Bosnia Herzegovina*, USA (2003);
Rezultat izbora, *Hrvatska riječ*, 20. prosinca Šibenik (1911);
Saborisanje u Zagrebu, *Hrvatska riječ*, Šibenik, 17. siječnja (1912);
 Aloiz Vetze, *Österreichs Thermopylen*, Wien und Leipzig (1909);
 Ivan Bojničić, *Series nobilium*, Zagreb (1896);
 Nagy Ivan, *Magyarország családai*, Pest (1865);
 Fenyves Elek, *Magyar országnak*, Pest (1839).